

ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД «ІНСТИТУТ «ХАРКІВСЬКА ШКОЛА АРХІТЕКТУРИ»

Кафедра Архітектури та урбанізму

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Спеціальність 191 “Архітектура та містобудування”

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Завідувачка кафедри
архітектури та урбанізму**

д-р філософії з архітектури та містобудування

 _____ Несен А.А.

“ 1 ” НОГО 2023 р.

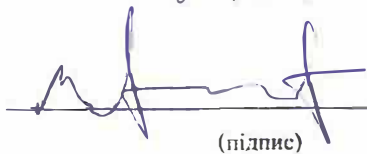
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи

на тему: “Громадський центр сумісного використання з реновацією будівлі СІЗО на вул. Табірне поле, 5,
м. Миколаїв”

Виконала: студентка 4 курсу
за спеціальністю 191 “Архітектура та містобудування”

 _____ Анталь О. І.
(підпис)

Керівник:
викл. Шевченко М. С.
 _____
(підпис)

Керівниця:
викл. Шаталюк Ю.В.
 _____
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ОПИС ПРОЄКТУ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ.....	5
2. ПРОГРАМА ТА МІСЯ ПРОЄКТУ.....	7
3. МІСТОБУДІВНИЙ АНАЛІЗ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТА ПРОЄКТУВАННЯ.....	10
4. АРХІТЕКТУРНІ РІШЕННЯ.....	13
5. КОНСТРУКТИВНІ РІШЕННЯ.....	17
ВИСНОВКИ.....	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	22

ВСТУП

Тему дипломного бакалаврського проєкту студент мав винайти самостійно. Областю для пошуків теми мало стати антропологічне дослідження своєї особистості. Тож, проєкт має автобіографічне підґрунтя. Спогади, події та фактори, які вплинули на формування особистості студента, піддавались ретельному самоаналізу, на основі якого сформувалась область для роботи над проєктом. Тема проєкту та його локація - результати антропологічного дослідження особистості студента.

Отже, для початку роботи треба було поринути у своє минуле, пригадати дитинство. Серед отриманого досвіду знайти образи, які вразили, запам'ятались, закарбувались у підсвідомості. Оскільки я народилась та виросла на півдні України в місті Миколаєві, більшість спогадів з мого дитинства пов'язані саме з цим місцем.

Тісна маленька квартира, в якій жила моя сім'я, розташована на одинадцятому поверсі чотирнадцятиповерхового багатоквартирного типового будинку, розташованого на околиці міста. З вікон квартири відкривалась панорама на місто з однієї сторони, і на передмістя з іншої. Десь вдалині проглядались річки Південний Буг та Інгул, на гирлі яких засноване місто Миколаїв. Дивитись у вікно на краєвид та мріяти - було однією з доступних мені розваг. Тож, висота та вид з гори захоплювали мене з дитинства.

Також досить чітким спогадом для мене є сходи, що вели додому. Оскільки ліфт в будинку часто не працював, спуск та підйом сходами був єдиним можливим транзитом між квартирою і зовнішнім світом. Я добре пам'ятаю цей шлях вузькою темною сходовою клітиною, який винагороджувався відпочинком на балконі, що поєднував сходову клітину з під'їздом. Тут хотілось затриматись, щоб споглядати місто, або насолодитись заходом сонця, наче піднявшись над проблемами та міською метушнею.

У подальшому житті сходи стали для мене важливим елементом простору, які завжди приваблювали мене. Піднятись сходами на найвищу точку, щоб

озирнутись навколо - коли я бачу таку можливість, мені важко відмовити собі в цьому.

Так викристалізувалась подальша тема для роботи над моїм проектом - висота, сходи, підйом, спуск.

Я замислювалась над тим, що для мене висота? Що головніше, вертикаль чи горизонталь? Що дає підйом угору? У цих роздумах я дійшла висновку, що прагну піднятися по вертикалі, щоб якнайкраще побачити горизонталь.

Сам же підйом - це процес, який дає можливість насолодитись спогляданням того, як змінюється видове розкриття зі зміною висоти. Це зусилля, які компенсуються винагородою у вигляді відпочинку на найвищій точці.

Пошук локації знов привів мене у Миколаїв. Це портове корабельнобудівне місто, що оточене річками. Але контакту з водою для містян наразі досить обмежений. Також місто має досить плаский рельєф, адже розташоване у степовому кліматичному поясі. Влітку в місті дуже спекотно і вдень місто наче завмирає. Проте ввечері люди виходять на вулицю, тяжіють ближче до річок у пошуках прохолоди. У будинках відчиняються вікна, з вікон ллється різноманітна музика.

Серед містян багато творчих та креативних людей, митців, проте багато з них не знаходять можливість для розвитку свого потенціалу в Миколаєві та залишають його, переїхавши в більш розвинені великі міста.

Тож не дивно, що я обрала таку локацію для розробки проекта- місто Миколаїв, узбережжя річки Південний Буг.

1. ОПИС ПРОЄКТУ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

В центрі міста, між існуючими популярними публічними просторами для прогулянки та відпочинку у місті, на Пороховому мисі є Табірне поле, яке наразі існує у закинутому та недоглянутому стані. Там, на березі річки розташований Миколаївський слідчий ізолятор з територією більше ніж 2 га. В міськраді Миколаєва вже вносились пропозиції щодо переносу СІЗО за межі міста, наприклад на територію Ольшанської колонії. Тож, це лише питання часу, коли саме територія СІЗО змінить своє призначення та яким чином ревіталізуватиметься оточуючий район. Адже ця територія у центрі міста дуже приваблива для забудовників, які з метою максимального прибутку можуть зробити її новим мікрорайоном з високоповерховими будинками, на кшталт мікрорайону Сонячного, що розташований неподалік. Тоді ця високоповерхова щільна забудова відріже набережну від міста наче паркан, набережна втратить свою публічну функцію і потенціал міського простору.

Однією із споруд на території слідчого ізолятора є історична будівля колишнього Миколаївського Штурманського училища. Це двоповерхова будівля з червоної цегли, що розташована на пагорбі на березі річки, з вікон якої відкривається гарний краєвид на розвідні мости та на протилежний берег, де продовжується територія міста. Ця будівля завжди цікавила мене і викликала питання, адже вона знаходиться за високим парканом під охороною, але виглядає дуже привабливо та займає таку цінну локацію.

Тож, у ході проекту я вирішила працювати саме з цією будівлею та частиною території СІЗО, щоб запропонувати вектор розвитку цієї міської території на Табірному полі після того як СІЗО змінить своє розташування. Проєкт має стати поштовхом для відновлення району, який зараз є маргінальним та неблагоприємним, для подальшого розвитку з перспективою стати новим сучасним центром для відпочинку та рекреації містян, а також привабливим туристичним центром.

Рис. 1.1 Будівля Миколаївського слідчого ізолятора
(раніше Миколаївського Штурманського училища)

2. ПРОГРАМА ТА МІСІЯ ПРОЄКТУ

Концепція проєкту “Гіпотенузи” – це система, яка включає поєднання різних елементів, таких як неформальна освіта (майстеркласи, школи мистецтва), сучасне мистецтво та дозвілля. Ці елементи можна розділити на такі функціональні області: робота, навчання, творчість, їжа, торгівля, відпочинок.

Майстерні та перформативний простір займає найбільшу частку загальної площі – прибл. 52,6%. Дозвілля, їжа складає 33,4%, торгівля - близько 14% загальної площі.

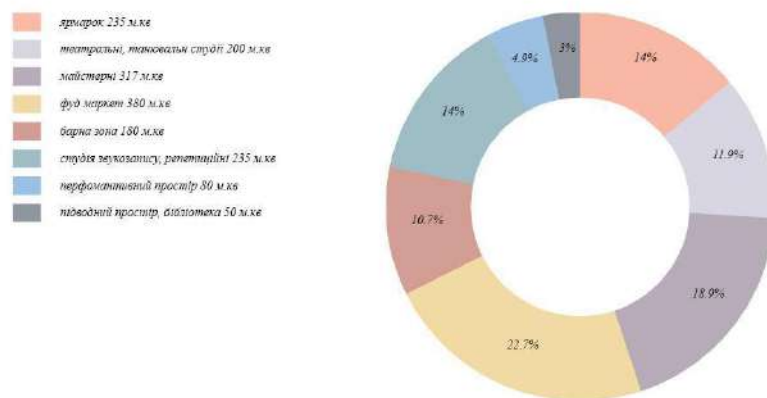

Рис 2.1 Співвідношення функціонального наповнення

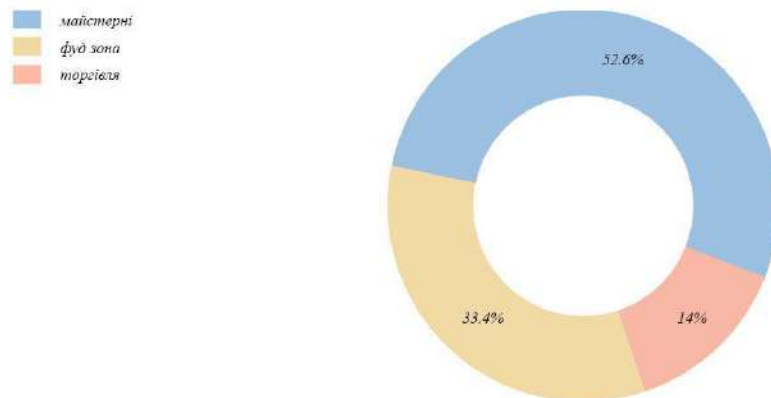

Рис 2.2 Відсоткове співвідношення основних функцій

Мета проєкту:

- Створити простір для творчості та роботи митців та надати можливість для їх взаємодії з аудиторією поціновувачів. Створити ком'юніті з місцевих представників креативних та творчих професій, надати різні типи простору для реалізації їх проєктів та перформансів, тим самим підтримуючи діяльність місцевих людей креативних професій, заохочуючи їх залишатися та працювати в Миколаєві, замість пошуків платформ для діяльності у більш крупних містах.
- Створити сучасний публічний простір для містян та гостей, гнучкий до різних сценаріїв використання, як то щоденна прогулянка, зустріч з друзями, або ж періодичні фестивалі.
- Створити локальний простір миколаївської ідентичності, що може зацікавити туристів та іноземців, що відвідують Миколаїв як портове місто. Надати сучасний гнучкий перформантивний простір

для демонстрації витворів мистецтва, театральних або музичних подій, створити умови для їх втілення та зустрічей з поціновувачами.

Задачі проєкту: створити спільноту, що має певні цінності та цілі, та забезпечити їй необхідні умови для існування, розвитку, та підтримки діяльності. Створити публічний простір для містян та гостей міста, що спонукає до свідомого використання міського простору в інтересах міста, а не лише приватних володінь. Надати елемент зараження цінностями задля подальшого розвитку на розвиток сусідніх територій району.

3. МІСТОБУДІВНИЙ АНАЛІЗ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТА ПРОЄКТУВАННЯ

Ділянка проєктування, на якій розташована будівля, що стала частиною проєкту, знаходиться на першій лінії узбережжя річки Південний Буг між найпопулярнішими публічними місцями Миколаєва. До Центральної набережної та головної пішохідної вулиці Соборної можна дістатися за 15 хвилин пішки вздовж ріки на південь.

З північної сторони за 15 хвилин пішої ходи можна дістатися до 8 причалу - це оновлене публічне місце для відпочинку, що користується попитом серед містян. Також трохи далі по берегу річки знаходиться яхт-клуб. Річкою з причалу курсує прогулянковий річний транспорт, плавучі клуби, яхти.

Соборна вулиця та центральна набережна являються ключовими локаціями міста Миколаєва. Сюди в першу чергу йдуть туристи та моряки з порту. Тут святкуються весілля та інші знакові події. Тут встановлюється ялинка на Новий рік. Також тут на сході сонця кожен рік влітку завершуються випускні загальноосвітніх шкіл.

Але наразі ці дві міські точки тяжіння ніяк не пов'язані між собою. Між ними пролягає пустир - Табірне поле, шлях по якому наразі виглядає дуже неприємним та небезпечним, бо це місце перетворилось на сміттєзвалище та притулок для маргінальних осіб. Тут немає місця для відпочинку, немає інфраструктури, тож немає і людей. Саме тут розташована ділянка проєкту.

Тож, метою проєкту є поєднання існуючих публічних просторів, утворення між ними додаткової точки тяжіння та розвиток прилеглих територій. Також, культурна інтервенція має створити спільноту, яка буде відповідальна за подальший розвиток проєкту, та стане тригером змін для усєї території колишнього СІЗО та оточуючого району. Це мінімізує ризик того, що територія не буде розвиватися з акцентом на місто та людей, а стане чийось приватним володінням з метою отримання найбільшої комерційної вигоди.

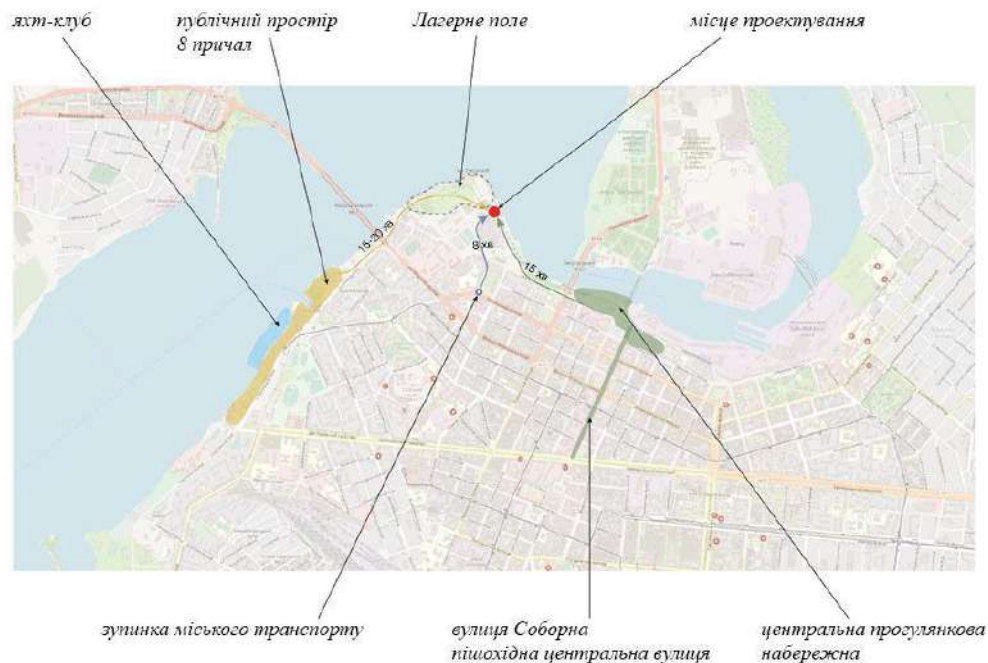

Рис 3.1 Розташування проєкту в контексті міста

Зважаючи на спекотний клімат влітку, відпочинок на воді в місті стає найбажанішим. Та міські пляжі забруднені, та майже все літо мають позначку - “купатись заборонено”. Звісно це не зупиняє містян, але це помножує небезпеку та ризик для їх здоров'я. Тож уздовж узбережжя річки з'являються комплекси відпочинку з басейнами з хімічно очищеною водою, що мають їдкий специфічний запах і можуть викликати алергії та запалення. Проте і вони користуються попитом, адже немає альтернативи.

Аналіз локації проєкту виявив її переваги та недоліки. Переваги очевидні, а серед основних недоліків, що надають поштовх для опрацювання - відсутність контакта з водою та крутий кам'янистий схил. Проєкт має вирішити їх, перетворивши недоліки в переваги. Тож, на даху і на воді утворюються публічні простори, пов'язані між собою сходами. Це створює прогулянковий маршрут між дахом та пірсом, а сходи стають амфітеатром з видом на причал та річку з мостами.

Рис 3.2 Схема поєднання публічних просторів

Також, з оглядом на якість води у річках та на близькість порту, пропонується альтернатива хімічно очищеним басейнам, що ширяться у міських комплексах для відпочинку. Для можливості безпечного відпочинку на воді, пропонується більш природній варіант басейну - з фільтрованою річковою водою, розміщений у самій річці на пірсі. Також пірс має функцію причалу, який стає ще одним можливим варіантом доступу до локації.

Зважаючи на кліматичні особливості Миколаєва, під водою басейну пропонується зробити підводний скляний простір, що охолоджується за рахунок річкової води. Цей простір має скляні стіни та стелю, через які потрапляють сонячні промені, грайливо переломлені крізь шар води. Тож, спустившись під воду, можна охолодитися, відпочити, помедитувати, спостерігаючи за грою променів у воді, та загалом отримати новий просторовий досвід.

4. АРХІТЕКТУРНІ РІШЕННЯ

Архітектурне рішення проекту являє собою два об'єми, об'єднані між собою дахом, що експлуатується, та причал з басейном і підводним простором, який з'єднується з дахом будівель сходами та пандусом, що частково повторюють природній рельєф схилу.

Весь комплекс формує зовнішній простір, який не має обмежень для доступу, та гнучкий до використання за різноманітними сценаріями. Він надає можливість переходити з одного рівня на інший, зі світла у тінь, з відкритого простору в закритий і навпаки.

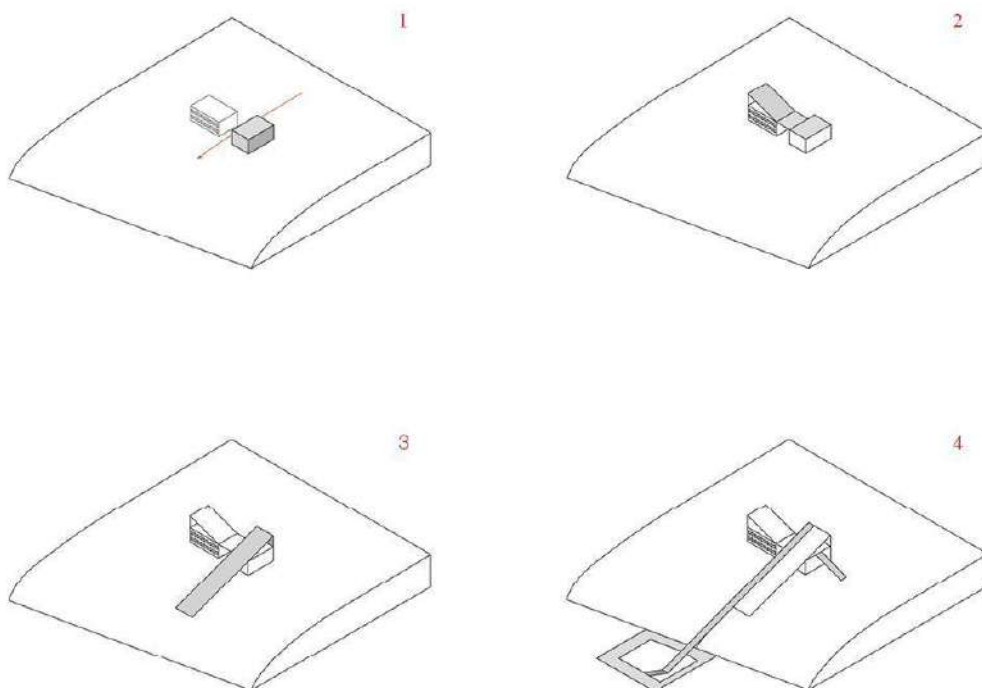

Рис 4.1 Принцип формоутворення

Цегляна будівля, що реконструюється, має надбудову з похилим дахом, який утворює амфітеатр під відкритим небом. Нова будівля теж має похилу площину, що накриває її, та опускається до рівня землі. Вона утворює тінь на пагорбі та на даху, та надає можливості дістатися простору на даху пандусом. Ці похилі площини перетинаються між собою на рівні площини даху і мають перехід з однієї на іншу. Пандус і сходи теж поєднані між собою і мають переходи.

З північного боку до даху ведуть інші сходи, які поєднують верхній публічний простір з зеленими насадженнями, що утворились на території природнім шляхом та мають бути збережені.

Похилі площини утворюють амфітеатри та мають місця для сидіння та площини для сцени. Простір на даху будівель та амфітеатри відкриті для відвідування та мають публічну функцію. Вони можуть бути використані як для щоденного відпочинку містян, так і для проведення періодичних концертів, перфомансів або фестивалів.

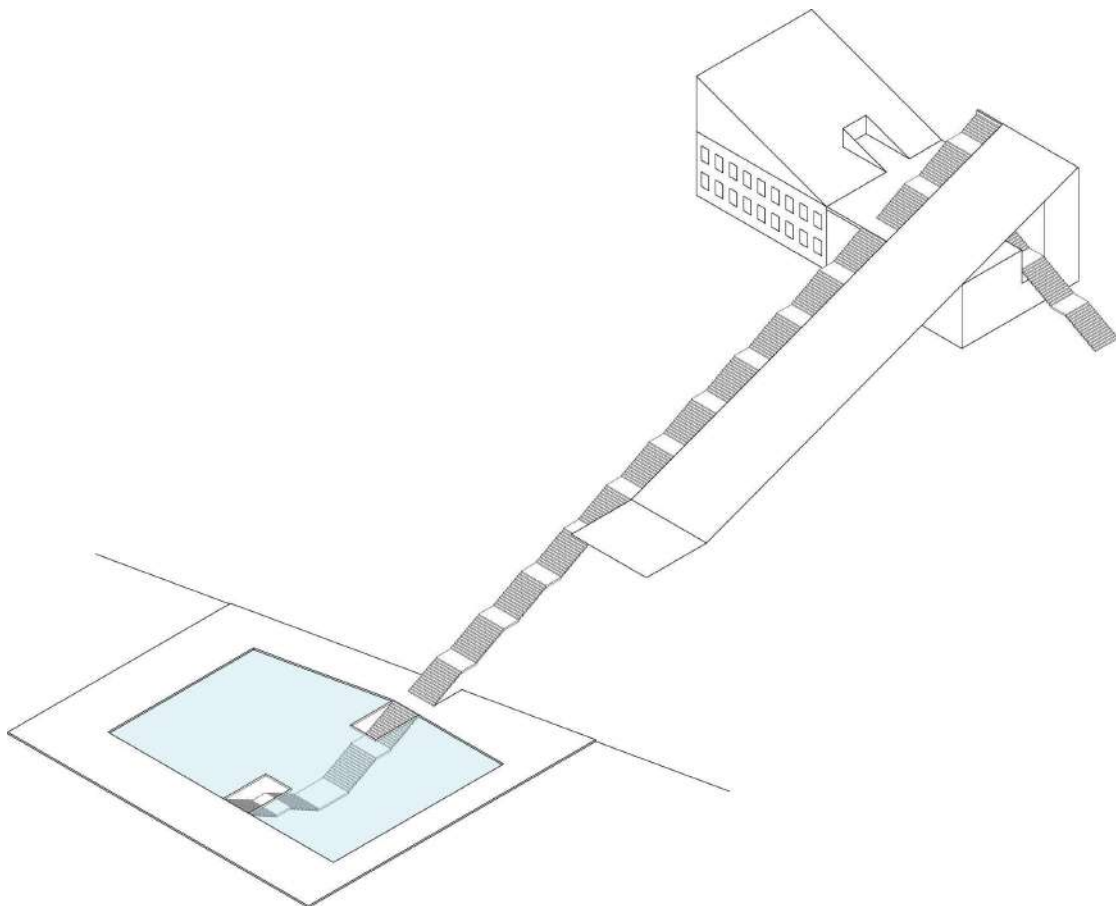

Рис 4.2 Схема архітектурного рішення

Об'єми будівель формують внутрішні простори і наповнені міксом функцій. У реконструйованій будівлі розміщуються майстерні та студії, а також ярмарок, на якому відвідувачі можуть придбати вироби, виготовлені місцевими майстрами.

Найвищий рівень займає міський ринок їжі, де представлена збірка різних місцевих закладів харчування в одній спільній публічній зоні. Простір має два рівні, обидва з яких мають вихід на дах. На антресольному поверсі розташована барна зона, де в вечірній та нічний час грають діджеї та музиканти.

У новій будівлі проєкту міститься перформативний простір, де митці можуть презентувати свою роботу аудиторії. Він представляє собою універсальний простір кубічної форми, та може використовуватись як галерея, виставковий простір, або зал для концертів, театральних вистав чи перфомансів. Одна зі стін має розсувні механізми, завдяки чому умовна сцена може працювати на дві сторони - як на внутрішній кубічний простір, так і на зовнішній простір, який розташований під накриттям пандуса.

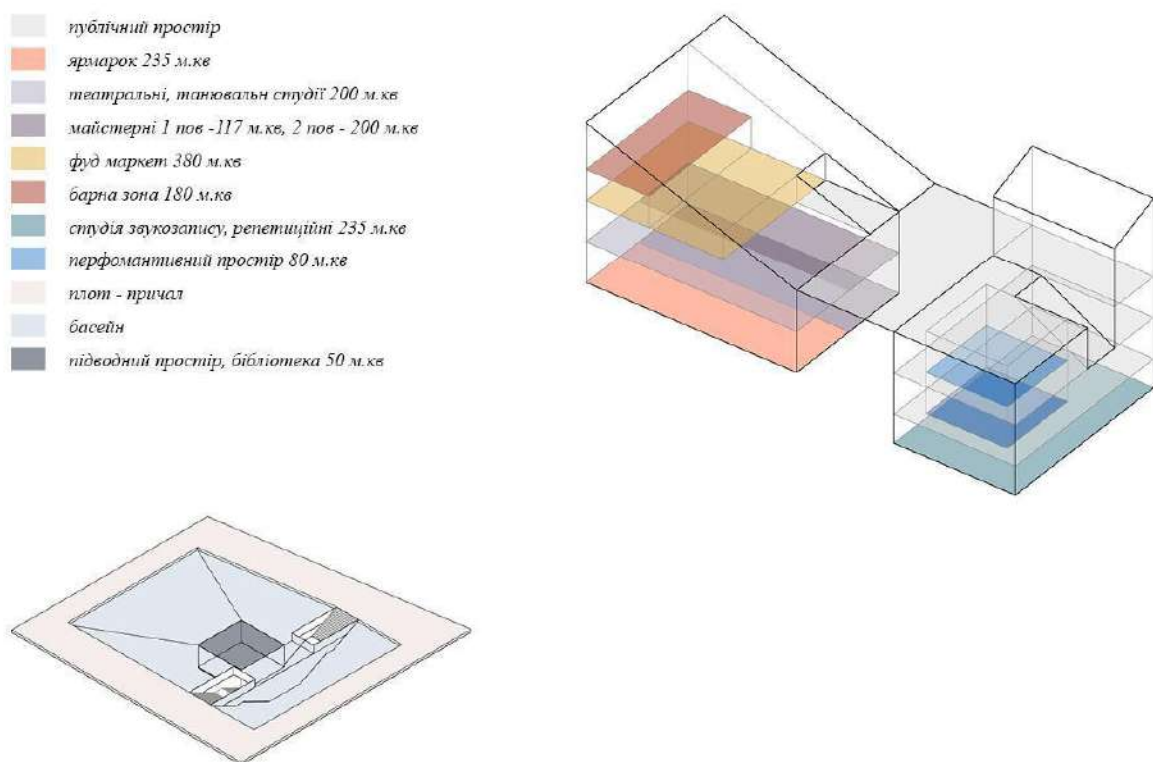

Рис 4.3 Функційне наповнення

Також у підвальному поверсі містяться студії звукозапису та технічні приміщення для декорацій та репетицій. За потреби підземний поверх може використовуватись у якості укриття.

В рамках мастерплану пропонується основний підїзд до будівельного комплексу зі сторони основних магістралей міста, а також службові підїзди до службових входів. Існує парковка для відвідувачів та службових машин, а також велопарковка.

На схилі запроєктовано розгалуження пішохідних та велосипедних доріжок, частина з яких утворює “серпантин” для можливості спуску до ріки маломобільних груп населення.

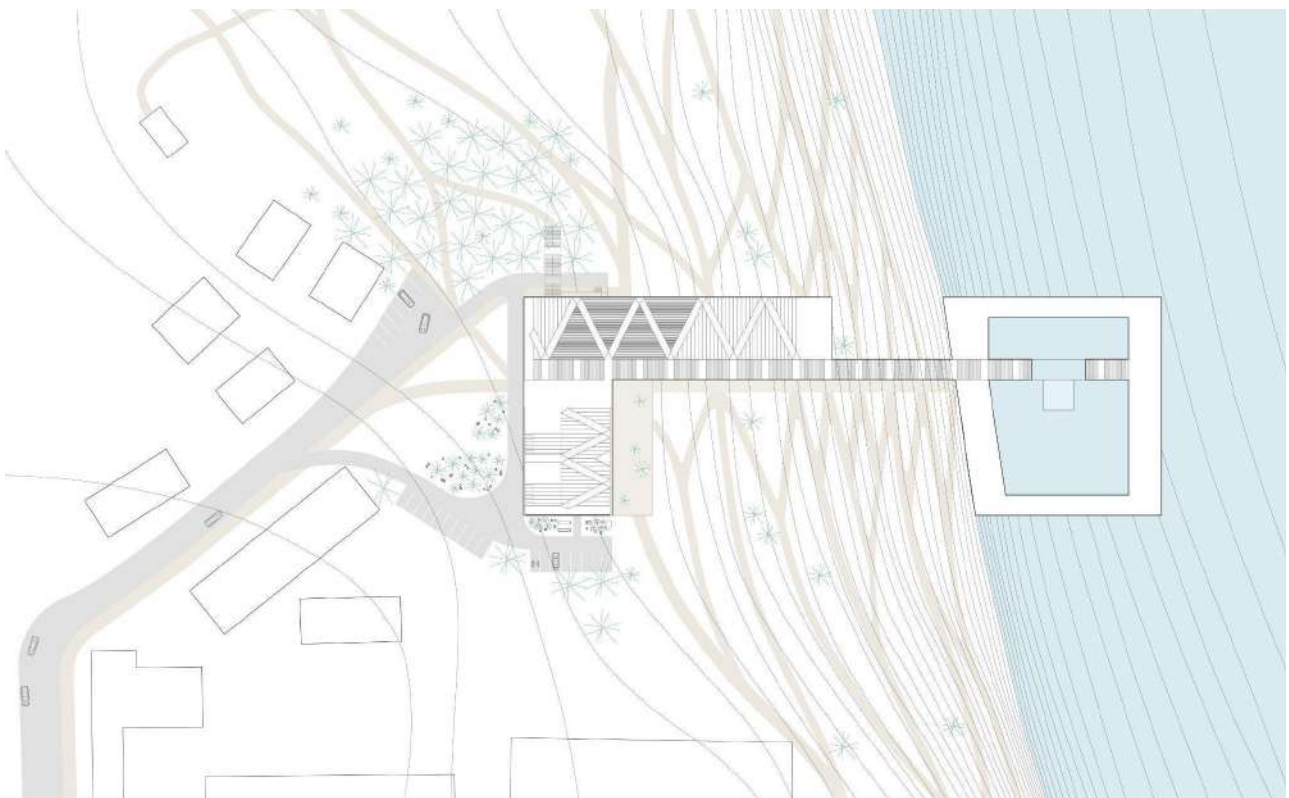

Рис 4.4 Майстерплан

5. КОНСТРУКТИВНІ РІШЕННЯ

Реконструйована будівля має змішану конструктивну схему - несучі цегляні зовнішні стіни та внутрішній каркас. На них вкладаються залізобетонні прогони та перекриття. Товщина несучих стін 500мм. Відстань між осями 6500мм 3500мм та 6500мм. Висота першого та другого поверху від підлоги до підлоги 5000мм.

Будинок обладнаний відкритими внутрішніми сходами, ліфтом, та зовнішніми пожежними сходами для евакуації.

Надбудова спроектована в каркасній конструктивній схемі та має скління по двом фасадам та навісний фасад з полікарбонату. Перекриття експлуатованого даху здійснюється завдяки фермам, металевим балкам та облицьована палубною дошкою.

Нова будівля також має змішану конструктивну схему з несучих монолітних стін та колон. Зовнішні стіни не приймають навантаження, вони виконані за допомогою панорамного скління та навісного фасаду, за аналогією надбудови в старій будівлі. Найбільша відстань між осями - 9200мм. Перекриття - залізобетонні. Висота першого та другого поверхів від підлоги до підлоги 5000мм, висота підвального поверху - 3500мм. Перформативний простір, що міститься всередині будівлі - двохсвітний, та має чисту висоту стелі 9700мм.

Похила площина з пандусом має конструкцію з металевих колон перетином 500мм, на які опираються металеві ферми, утворюють трикутник в перетині. Ферми в плані розташовані зигзоподібно, що забезпечує високу стійкість конструкції. Траєкторія ферм повторюється пандусом.

На ферми вкладаються металеві балки, поверх них - палубна дошка, яка має висоту 200мм та ширину 20мм в перетині, та вкладається на відстані 150мм одна від одної. Таким чином навіс забезпечує тінь від сонця, але має ажурний вигляд, що дозволяє крізь сітку дошок і балок бачити небо. Це забезпечує більш комфортне перебування, ніж під глухим навісом.

Амфітеатри виконані за тією ж аналогією, місця для сидіння вкриті палубною дошкою, яка не перегрівається на сонці та приємна для контакту в будь яку пору року.

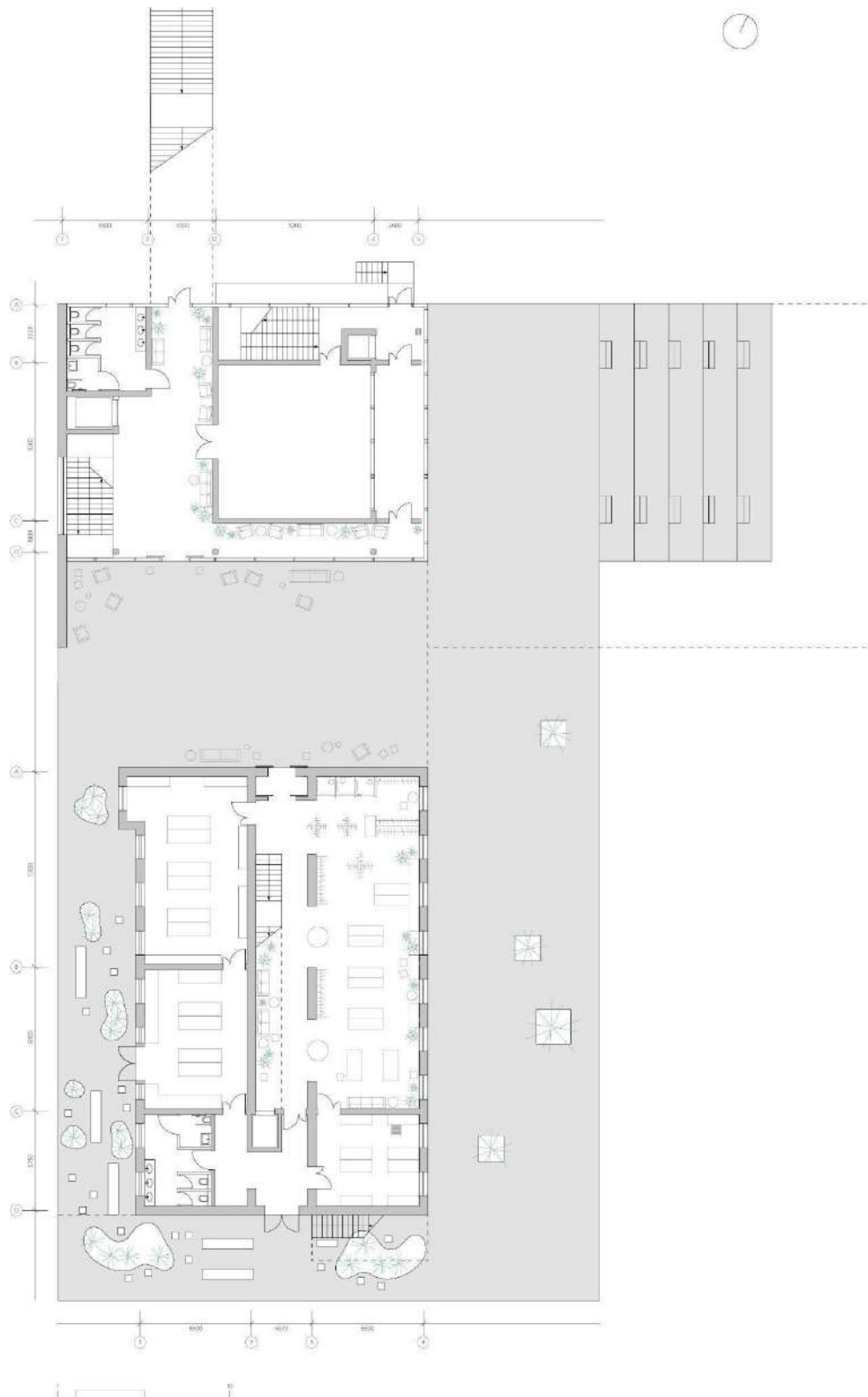

Рис. 5.1 План першого поверху

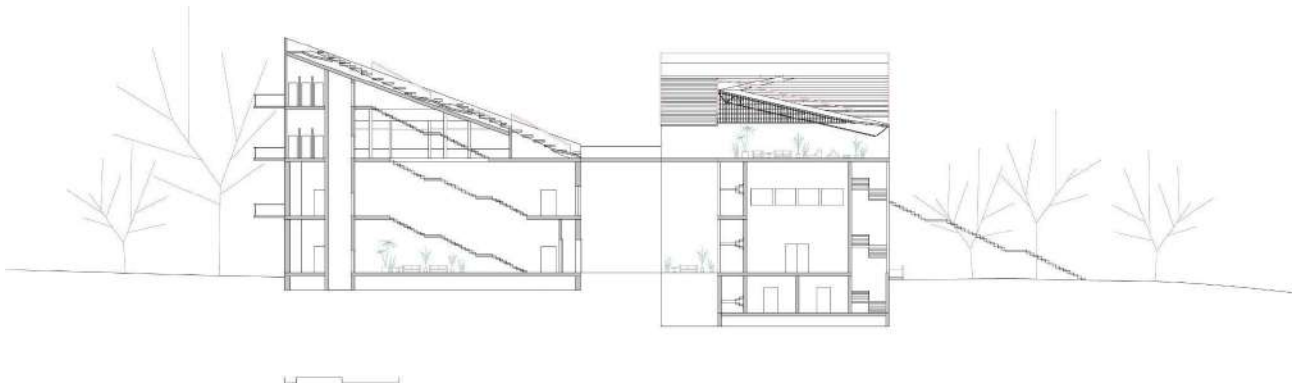

Рис 5.2 Розріз 1

Сходи виконані з монолітного залізобетону, перила металеві.

Причал має металеві конструкції та покриття з палубної дошки.

Підводний простір має металевий каркас. Стіни та стеля виконані з міцного акрилового скла. Переkritтя - залізобетон.

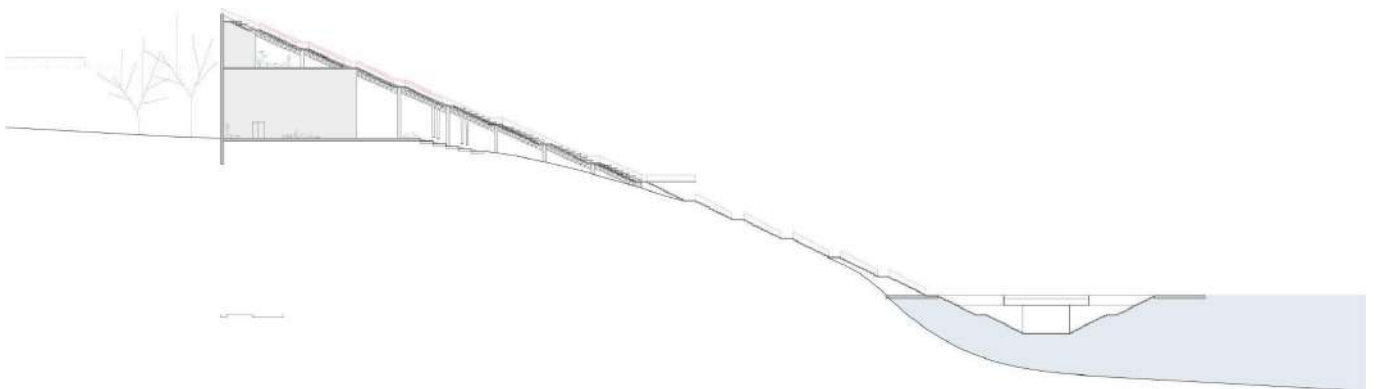

Рис 5.3 Розріз 2

ВИСНОВКИ

Отже, проєкт пропонує у місті Миколаєві на території слідчого ізолятора створити багатофункційний міський публічний простір, що містить реконструйовану будівлю, якій більше 120 років, та комплекс нових будівель.

Завдяки цьому з'являється інфраструктура та потік людей на Табірному полі, яке наразі є закинутою територією. Також утворюється пішохідний маршрут вздовж берегу річки від Центральної набережної до 8 причалу і яхт-клубу, рекреаційна природна зона для відпочинку біля води у самому центрі міста.

Також завдяки проєкту в місті утворюється творче ком'юніті, яке має можливість тут працювати завдяки великій кількості майстерень і студій різних напрямків. Завдяки міксу функцій і багаточисельним публічним просторам спільнота не є закритою структурою, а має можливість спілкування зі своєю аудиторією. Проєкт надає можливість проводити майстер-класи, виставки, перформанси, а також продавати результати своєї роботи. Це надає підтримку містянам креативних професій та натхнення працювати в своєму місті. Адже в пішохідній доступності від проєкту розташовано багато навчальних закладів творчих професій. Художня школа, Миколаївський університет культура та мистецтв, Коледж культури та мистецтв, Миколаївське вище музичне училище та інші заклади освіти щороку випускають талановиту молодь, яка шукає можливості для подальшого розвитку.

Завдяки проєкту в місті з'являється публічний простір, здатний працювати за різними сценаріями та задовольнити потреби різних соціальних груп. Також він має стати платформою для проведення періодичних масових заходів, таких як концерти, фестивалі, ярмарки тощо. Це дозволить збільшити обсяг туристів, адже миколаївський напрямок наразі не є поширеним місцем для подорожей. Проте у місті присутні іноземні гості, що прибувають через порт і залишаються тут на деякий час. Для такої групи проєкт є теж цікавим місцем для відвідування, адже він

пропонує не лише відпочинок, а й можливість придбати на ярмарку щось локальне, ідентичне, ексклюзивне миколаївське.

Окремим аспектом в проєкті є перформативний простір “куб”. Нараз у місті немає сучасних просторів для виставок або перфомансів. Майже всі музеї, галереї та театри є дуже консервативними та класичними. Куб же пропонує універсальне та дуже варіативне використання простору, сцена має можливість працювати як на внутрішній простір, так і на зовнішній, а також є можливість спостерігати як з першого, так і з другого рівня завдяки віконним отворам.

Таким чином, завдяки проєкту мені вдалось попрацювати з темою спогадів, створивши оглядовий майданчик в панорамному місці рідного міста, що дозволяє піднятися нагору та насолодитись чудовим видом. Також мені вдалося використати свій знаковий образ сходів як ключової фігури проєкту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Історія Миколаєва. Відкритий електронний ресурс:
<http://ukrssr.com.ua/mikolayivska/viniknennya-i-rozvitok-mista-mikolayiv>
2. Новобудови Миколаєва на Табірному полі. Відкритий електронний ресурс:
<https://bild.ua/uk/novobudovi-mikolayeva-tabirne-pole>
3. Нойферт. Будівельне проектування. – Київ: "Фенікс", 2017. – 624 с.;